

 Ανί Ερνό: Η αυτοβιογραφία ως παραβατική πράξη					
Πηγή:	ΕΠΟΧΗ	Σελ.:	1,27	Ημερομηνία έκδοσης:	16-10-2022
Αρθρογράφος:		Επιφάνεια :	1097.73 cm ²	Κυκλοφορία:	630
Θέματα:	ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ				

Ανί Ερνό: Η αυτοβιογραφία ως παραβατική πράξη

Η Σοφία Ξυγκάκη και η Τόνια
Τσίτσοβιτς γράφουν για τη γαλλίδα
συγγραφέα, με αφορμή
το Νόμπελ Λογοτεχνίας
που της απονεμήθηκε **σελ. 27**

ΑΝΙ ΕΡΝΟ

Η αυτοβιογραφία ως παραβατική πράξη

Το Νόμπελ λογοτεχνίας, που πολλοί φέτος περίμεναν ότι θα δινόταν στον Σαλμάν Ρουσντί, και απονεμήθηκε για πρώτη φορά σε Γαλλίδα, στην συγγραφέα και στρατευμένη από τη δεκαετία του '70 φεμινίστρια Ανί Ερνό, χαρακτηρίστηκε και ως ένα βραβείο που δόθηκε στα δικαιώματα των γυναικών, σε μια περίοδο που αυτά υπονομεύονται άγρια, και στη γυναικεία λογοτεχνία.

Η Ανί Ερνό γεννήθηκε το 1940 και μεγάλωσε σε μια κομώπολη της Νορμανδίας όπου οι γονείς της διατηρούσαν ένα καφέ-παντοπωλείο. Η μητέρα της, που πριν δούλευε ως εργάτρια, είχε αγωνιστεί για να αποκτήσει τη δική της μικρή επιχείρηση και είχε αφιερωθεί με πάθος σε αυτήν. Αποτέλούσε το μέσον της χειραφέτησής της, η ίδια με αυτήν εξελισσόταν, νιώθοντας ευτυχισμένη μέσα στον καινούριο, διευρυμένο κόσμο της, ενώ ταυτόχρονα ήξερε όλα τα μυστικά του νοικοκυριού που μετρίαζαν τη φτώχεια, όπως περιγράφει στο *Μία γυναίκα* η κόρη της, ανασυνθέτοντας την ιστορία της ζωής της μητέρας της, ξεκινώντας από την ημέρα του θανάτου της και το τελευταίο γυμνάσιο της φροντίδας του σώματός της. Η Ερνό σπούδασε γαλλική φιλολογία και το 1970 άρχισε να διδάσκει στο λύκειο. Το πρώτο της βιβλίο «Οι άδειες ντουλάπες» κυκλοφόρησε το 1974 ενώ με τον *Τόπο* κέρδισε το βραβείο Renaudot και με το *Μία γυναίκα* το βραβείο Hemingway. Για τον *Τόπο* είχε πει σε μια συνέντευξη της ότι πρόθεσή της δεν ήταν να γράψει ένα βιβλίο αναμνήσεων για τον πατέρα της ή για τη δική της εφηβεία. Αυτό που επιθυμούσε ήταν να αναδοθεί η πραγματική ζωή του πατέρα της και να γίνει διακριτό το χάσμα, ταξικό και συναισθηματικό, που είχε δημιουργηθεί ανάμεσά τους όταν η ίδια προχώρησε, σπούδασε, όταν σε αυτόν δεν είχε δοθεί ποτέ η δυνατότητα.

«Αν' όλους τους κοινωνικούς και ψυχολογικούς λόγους με τους οποίους μπορώ να εξηγήσω το παρελθόν, για έναν είμαι απόλυτα σίγουρη: όλα αυτά συνέβησαν σε μένα έτσι ώστε να μπορώ να τα εξιστορήσω. Πιθανόν ο αληθινός σκοπός της ζωής μου να είναι μόνον αυτός: το σώμα μου, οι αισθήσεις μου, οι σκέψεις μου να γίνουν γραφή, με άλλα λόγια, κάτι το κατανοητό και το οικουμενικό, κι έτσι η ύπαρξή μου να διαλυθεί μέσα στη ζωή και το πνεύμα των άλλων», γράφει στο *Γεγονός*, σκοπός όμως εμφανής σε όλα της τα βιβλία.

Στα βιβλία της Ερνό, οι μικρές καθημερινές σκηνές, από τον δρόμο, τα καταστήματα, το μετρό, αναδεικνύονται ως σημαντικές εμπειρίες. Στα *Χρόνια*, το μοναδικό πολυσέλιδο βιβλίο της, που δεν είναι μυθιστόρημα, ούτε συλλογή απομνημονευμάτων, η συγγραφέας, μέσα από αναμνήσεις, φωτογραφίες, πολιτικά ή παγκόσμια γεγονότα, διαφημιστικά της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου, ολόκληρα, τραγούδια, ανιχνεύει τη ζωή της από τη δεκαετία του '40 έως τις μέρες μας. Επινώντας την αυτοβιογραφία εκ νέου, την χαρακτηρίζει «απρόσωπη αυτοβιογραφία», όπου οι προσωπικές αντωνυμίες εναλλάσσονται από το «εγώ» στο «αυτή» στο «εσείς» κτλ,

Σε ευχαριστούμε, Ανί

Η Ερνό, με το βιβλίο της «Το γεγονός», περιγράφοντας την περιπέτεια της έκτρωσής της, στα 23 της χρόνια, μας φέρνει πίσω στη δεκαετία του '60, σε μια εποχή που μια παρόμοια πράξη ήταν απαγορευμένη από τον νόμο και που η κοινωνία θεωρούσε παρία την γυναίκα που κατέφευγε σ' αυτήν, ενώ όλοι γνώριζαν ότι ήταν μια συνηθισμένη (επικίνδυνη) πρακτική, όπως ήταν γνωστές οι γυναίκες οι οποίες, σε ένα σκοτεινό δωμάτιο απόλλασσαν άλλες γυναίκες από μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.

Με σκληρό ρεαλισμό, η Ερνό μιλάει για τον πόνο, την απογνώση, αλλά και την ακλόνητη απόφασή της να δώσει τέλος στο γεγονός που ανέτρεπε τα όνειρά της, τις σπουδές, την καριέρα της, τη θέλησή της να μη δεσμευτεί.

Με εκπληκτική διαύγεια περιγράφει το πρόσωπο της μαίας με τη «μουντή επιδερμίδα, με τις κοφτές και ευρικές κινήσεις» και τη σκέψη ότι «χιλιάδες κοπέλες είχαν ανέβει τα σκαλιά του παλιού κτιρίου, περιμένοντας να τις απαλλάξει από τη δυστυχία τους» εκείνη η γυναίκα με τις πιτσιλωτές παντόφλες που τις υποδεχόταν στην πόρτα.

Θυμάται τον φρικτό πόνο του καθετήρα, όλη τη διαδικασία της αποβολής του εμβρύου, με συντροφιά τη φίλη που την κοίταζε «με το προσωπάκι της τρομαγμένο, πνιγμένο στα δάκρυα». Έπειτα την αιμορραγία, το νοσοκομείο, την τιμωρητική υποδοχή των υγειονομικών, την απόξεση.

Όχι, δεν είναι κάτι απλό και ανόδυνο για μια γυναίκα να γράψει αυτή την προσωπική της ιστορία, που είναι ταυτόχρονα η ιστορία πολλών διαφορετικών γυναικών σε όλη τη Γη, με παραλλαγές, αλλά με την ίδια, και κάποιες φορές, χειρότερη κατάληξη.

Διαβάζοντάς την, ξανάρχονται στο νου οι ψιθύροι για θείες, ξαδέρες, γειτόνισσες, που είχαν ένα μυστηριώδη θάνατο από αιμορραγία πολλά χρόνια πριν, «ίσως από παράνομη έκτρωση», μια φράση που περνούσε από το ένα αυτί στο άλλο, σαν να μην τολμούσε κανείς να την εξιστορήσει. Μέσα στο μυαλό μας ηχούν ξανά τρομακτικές αφηγήσεις των γιαγιάδων μας, για εκτρώσεις «με το φτερό της κότας».

Σε μια εποχή που το δικαίωμα στην έκτρωση δέχεται επιθέσεις σε πολλές χώρες του κόσμου, από τις ΗΠΑ ως την Πολωνία και την Ιταλία, με την Μελόνι να δηλώνει «θα δώσουμε το δικαίωμα στις γυναίκες να μην κάνουν έκτρωση», με τις προσπάθειες ομάδων υπέρ του «αγέννητου παιδιού» στη χώρα μας να μας οδηγούν πίσω στους σκοτεινούς καιρούς που η Ερνό περιγράφει, είναι ανεκτίμητη η υπηρεσία που το βιβλίο «Το γεγονός» προσφέρει με αξιοθαύμαστο θάρρος.

Μας επιβάλλει να απαιτήσουμε «ποτέ ξανά καθετήρες, φτερά της κότας, αιμορραγίες και μυστικοί θάνατοι, ποτέ ξανά ψιθύροι και ντροπές» και μας υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα στο σώμα μας είναι αδιαπραγμάτευτο.

Ευχαριστούμε, Ανί Ερνό.

Τόνια Τσίτσουβιτς

! Φέτος στο Φεστιβάλ των Κανόν, η Ερνό παρουσίασε το ντοκιμαντέρ «Les Années Super 8», που σκηνοθέτησε με τον γιο της David Emaux-Briot. Μια ιστορία που βασίζεται σε εικόνες της οικογένειας τις δεκαετίες '70 και '80, και αφηγείται τη ζωή και τις μετά το '68 κοινωνικές και προσωπικές αλλαγές. Ταινίες που βασίζονται σε βιβλία της: «L'autre» των Patrick Mario Bernard, Pierre Trividic, από το «L'occupation», 2002.

«Ο Ρώσος εραστής» του Danielle Arbid από «Το πάθος», 1991.

«Η επιλογή της Αν-Το γεγονός» της Όντρεϊ Ντιβάν (Χρυσό Λιοντάρι Φεστιβάλ Βενετίας) από «Το Γεγονός», 2000.

Στα ελληνικά τα βιβλία της κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Μεταίχμιο σε μετάφραση της Ρίτας Κολαίτη.

δημιουργώντας ένα υβριδικό λογοτεχνικό προσωπικό είδος, όπου στα χέρια της γίνεται όργανο κοινωνικής και πολιτικής έρευνας.

Διαβάζοντας το *Γεγονός* στο οποίο η Ερνό μεταφέρει την τραυματική εμπειρία της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης της, το 1963, και τις αγωνιώδεις προσπάθειες της να κάνει έκτρωση σε συνθήκες παρανομίας ή να προσπαθεί μόνη της, με άκρωτο επικίνδυνους τρόπους, να αποβάλει, μου ήρθε στο νου η περιγραφή της Έμμα Γκόλντμαν, που τώρα μοιάζει εφιαλτικά επίκαιρη, στην αυτοβιογραφία της, «Ζώντας τη ζωή μου»: όταν 70 χρόνια πριν, γύρω στο 1890, οι γυναίκες της εργατικής τάξης έντρομες με την πιθανότητα γέννησης ενός ακόμα παιδιού, πηδούσαν από τραπέζια, κυλόντουσαν στο πάτωμα, χρησιμοποιούσαν αιχμηρά αντικείμενα. Γράφει η Ερνό: «Αν έπρεπε να αναπαράστηώ αυτό το επεισόδιο της ζωής μου μ' έναν και μόνο πίνακα θα ζωγράφιζα ένα μικρό τραπέζι φορμάκια, ακουμπισμένο στον τοίχο, και μια εραγέ λεκάνη, στην οποία επιπλέει ένας κόκκινος καθετήρας [...] Δεν πιστεύω ότι σε κάποιο μουσείο του κόσμου εκτίθεται έργο με τον τίτλο *Εργαστήρι εκτρώσεων*».

Σχολιάζοντας η συνάκτρια του «Γκάρντιαν», Rhiannon Lucy Cosslett, τη βράβευση της Ερνό, τόνισε ότι το να καταγράφει μια γυναίκα τη ζωή της χωρίς ντροπή ή φόβο παραμένει μια ριζοσπαστική και συχνά παραβατική πράξη.

Σοφία Ξυγκάκη